

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

# לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש



קרח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח

(תרגום הפשוט)



יודא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

הת' ר' חיים אלי' ב"ר אליעזר ע"ה

מישולבין

נפטר ערב ראש-חודש תמוז ה'תשל"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

**א. מתנות כהונה – חלקך ונחלתך**

בסוף הפרשה, כאשר מפרטת התורה את מתנות הכהונה הניתנות לכהנים<sup>1</sup>. נאמר לאחר מכן<sup>2</sup>, "ויאמר ה' אל אהרן בארצכם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל".

לאחר מכן, מתחיל ענין חדש<sup>3</sup>, "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה...", ובפסוקים בקשר ללויים אין מופיע הביטוי "אני חלקך ונחלתך", ונאמר רק "בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה"<sup>4</sup>.

הסיבה, לכאורה, לכך שרש"י אינו מסביר את ההבדל בין פסוקים אלו היא, משום שהדבר מובן מאליו, לפי פשוטו של מקרא<sup>5</sup>:

מן הפסוקים בפרשתנו ברור, שמתנות הכהונה שייכות בעצם, "לה" והקדוש-ברוך הוא נותן לכהנים, כנאמר בתחלת הפרשה<sup>6</sup>, "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל לך נתתים...". ומפורש בפסוקים, שלא רק קדשי הקדשים<sup>7</sup> שמקבלים הכהנים, אלא אף קדשים קלים<sup>8</sup>, ואף, "כל חלב יצהר... ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתים, בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לה' לך יהיה"<sup>9</sup>, וכך גם לגבי המתנות האחרות שמקבלים הכהנים<sup>10</sup>, כפי שמפרטת התורה שוב בסיזמה (סיכומה)<sup>11</sup> בני ישראל לה' נתתי לך...<sup>12</sup>, וכנאמר

- (1) ית, ח ואילך.
- (2) שם, כ.
- (3) שם, כא ואילך.
- (4) שם, כג, כד.
- (5) וכמ"ש באה"ח עה"פ – שם, כד.
- (6) שם, ח.
- (7) שם, ט"ז.
- (8) שם, יא (ובפרש"י שם). טו. ועוד.
- (9) שם, יב"ג.
- (10) ראה פרש"י שם, ט: אשר ישיבו לי – זה גול הגר.
- (11) ובפרש"י נשא (ה, ח) "קנאו השם ונתנו לכהן".
- (12) ראה פרש"י שם, יט.

בגמרא<sup>13</sup>: "מתנות כהנים, דכי קא זכו משולחן גבוה קא זכו"<sup>14</sup>.

ואילו לגבי המעשרות שמקבלים הלויים אומרת התורה<sup>15</sup>, שהם "חלק עבודתם" אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד, ולא באופן אשר "משולחן גבוה קא זכו"<sup>17</sup>.

ואת דברי הפסוק<sup>18</sup>, "כי מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללויים לנחלה", יש להבין כפירוש רש"י – "הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר" – שהתורה מכנה את המעשרות, אשר ירימו לה' תרומה לא מצד המעשר עצמו, אלא מפני החלק של "תרומת מעשר" אשר נמצא עדיין בתוך המעשר, ואשר אותו יש לתת לכהן.

לפי זה מובן גם שמשמעות הפסוק<sup>15</sup>, "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלק עבודתם..." איננה שעצם הנתינה באה "משולחן גבוה" מפני שהיא ממה שנתנו ישראל לקדוש-ברוך-הוא, אלא "נתתי... לנחלה" ללויים – נתינה זו היא ללויים מלכתחלה באופן של "נחלה", כנאמר בפסוקים שלאחר מכן<sup>19</sup>, "נתתי ללויים לנחלה", "כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם".

לפיכך אנו רואים, שלגבי הכהנים נאמר

- (13) ב"ק יג, רע"א. שם יב, ב. וש"נ.
- (14) וראה רמב"ם הל' תרומות (פי"ב הי"ט) לגבי תרומות (וראה גם יד רמ"ה סנהדרין קיב, א). ובספרי פירשטנו (יח, כא), "כל מצות כהונה קנאו לשם [השם] ונתנו לכהונה כו'". ושם לפניו (שם, כ) "על שולחני אתה אוכל ועל שולחני אתה שותה וכה"א כו'". וראה שו"ת הרשב"א (ח"א סי"ח) ועוד, דאין מברכין על מת"כ משום דמשולחן גבוה קא זכו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 223 ואילך. וש"נ.
- (15) פרשטנו שם, כא.
- (16) שעובדים במקום בני", כי "נתונים המה לו מאת בני" לתכלית זו (במדבר ג, ח"ט). וראה לקמן סי"ה.
- (17) וראה גם פרש"י שהובא לקמן סי"ה. וכ"ה לדעת ר' יאשי' בספרי שם, דכ"ד מתנות כהונה קנאו השם ונתנו לכהונה וכו' (בלויים) חלק עבודתם. ולר' יונתן גם בלויים קנאו השם ונתנו ללויים – ראה מפרשי הספרי – רבינו הלל, תולדות אדם, ספרי דבי רב. וראה הערה 61.
- (18) שם, כד.
- (19) שם, שם, כו.

# להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

## קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעין חז"י: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

## קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

**חדש** לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

## קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחבורות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

**בין די נסים ונפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה – נעמט עס דורך אויך טבע העולם, אז די וועלט אליין איז מסייע צו צמיחת הגאולה.**

(משיחות יום ה' פ' קרח, בדר"ח תמוז ושי"פ קרח, ג' תמוז תנש"א)



אמנם עדיין יכולה להיות השאלה – כפי שכמה שואלים: אפילו כאשר אני בעצמי עושה את עבודתי בשלימות, עד שאני מגיע לדרגה שמציאותי היא "יפוצו" (תכלית הביטול) – מהי התועלת בזה, מכיון שאתם המעט מכל העמים<sup>1</sup>, ובעולם סביב ישנם שבעים אומות שהם ריבוי עצום בכמות בערך להכבשה אחת<sup>2</sup>.

ובסגנון אחר: מה יאמר העולם ומה יאמרו האומות על זה שיהודי עושה את עבודתו ד"יפוצו מעינותיך חוצה, ובמיוחד – בקירוב הגאולה האמיתית והשלימה – הרי אין הם מבינים פירושו של הדבר? והי אמנם עבודה גדולה ונעלית, אבל צריכים לכאורה להתחשב – טוען הוא – עם העולם!

המענה על זה הוא: העולם כבר מוכן! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה כפי שזהו מלוכש בכלים דלבושי הטבע – יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו.

...עאכויכ עכשיו, כאשר כבר בטלו כו"כ מהמניעות ועיכובים [וכאמור לעיל, שגם במדינה ההיא נעשו שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – בעולם עצמו רואים את הניסים ונפלאות שמתרחשים בפרט בשנים האחרונות (שנת ניסים, ושנת אראנו נפלאות) – הנה כבר הגיע הזמן, דהגם שצריך להיות ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – ניסים ונפלאות, עד לניסים ונפלאות רגאולה האמיתית והשלימה – הרי זה חודר גם בטבע העולם, שהעולם עצמו מסייע לצמיחת הגאולה.



הלוי...<sup>25</sup> – נאמר<sup>26</sup>, "על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו, ה' הוא נחלתו", שגם אצל הלויים "ה' הוא נחלתו", וכפי שמבאר רש"י "נוטל פרס מזומן מבית המלך". וכך נאמר גם בפרשת שופטים<sup>27</sup>, "ה' הוא נחלתו" לגבי "כהנים הלויים כל שבט לוי"<sup>28</sup>.

לפי פירוש רש"י יש לומר, שפסוקים אלו, הן בפרשת עקב והן בפרשת שופטים, אמורים לגבי הכהנים: על הפסוק "על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו" מפרש רש"י "לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואינן פנויים לחרוש ולזרוע", והרי הענין של "הובדלו לעבודת מזבח" קשור לכהנים. וכן בפרשת שופטים, כוונת הפסוק "לא יהיה לכהנים הלויים" היא לפי פירוש רש"י "הכהנים שיצאו משבט לוי".

וכפי שהוא מפרש מספר פסוקים לפני כן<sup>29</sup>, שמכך מובן, שבביתוי "הכהנים הלויים" המופיע בכל המקומות האחרים, הכוונה היא גם כן לכהנים שיצאו משבט לוי, ורש"י אינו צריך לפרש זאת שוב.

וכפי שמבאר תרגום יונתן בפרשת שופטים<sup>30</sup>, שפסוקים אלו אמורים לגבי הכהנים.

אך מכך שהתורה משתמשת בשני המקומות באותו ביטוי "שבט לוי" – "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי", "כל שבט לוי", ובשתי הפרשיות מופיעים ענינים הקשורים ללויים: בפרשת עקב – "לשאת את ארון ברית ה'", מפרש רש"י "הלויים", ובפרשת שופטים, "אשי ה' ונחלתו יאכלון" – אלו קדשי הגבול תרומות ומעשרות – מובן, שאמנם הכוונה העיקרית היא לכהנים, אך גם הלויים כלולים בכך.

ונדרש הסבר: מהו ההסבר להבדל המודגש בפסוקים שבפרשתנו, שלגבי הכהנים נאמר "אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל", ואילו לגבי הלויים אין נאמר כך?

"אני חלקך ונחלתך". הם מקבלים את חלקך ונחלתו של הקדוש ברוך הוא, ואילו אצל הלויים לא נאמר "אני חלקך ונחלתך" – אין הם מקבלים את "חלק ה'"<sup>20</sup>, אלא כחלק שישראל מפרישים "חלף עבודתם", כדלעיל. וכנאמר בהמשך בתורה<sup>21</sup>, "ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם באהל מועד".

## ב. "בתוך בני ישראל"

אך יש להבין את המשך הפסוק ואת סיומו לגבי הכהנים "אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל". ולעומת זאת. לגבי הלויים מודגש בפסוק פעמיים ההיפך מכך: "בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה".

בעל "אור החיים"<sup>22</sup> מסביר שבפסוק "אני חלקך ונחלתך..." הכוונה היא שזהו הדבר ה"מיוחד לוי"; "אני נחלתך" הוא "בתוך בני ישראל" – "שאין לך דבר בעם ישראל שאין להקדוש ברוך הוא חלק עמהם ונוטלו הכהן בתבואת הארץ בפירות האילן בלחם בבשר בין בשמן ושאר הכ"ד מתנות".

אך נדרש הסבר נוסף: מדוע צריך להדגיש כאן שמתנות הכהונה הן "בתוך בני ישראל"? אדרבה המשמעות העיקרית של מתנות הכהונה שבפרשתנו היא, שדברים אלה הקדוש ברוך הוא נותן<sup>23</sup> לכהנים. וזהו הרי ההסבר לסמיכות הפרשיות בין ענין מתנות כהונה לבין ענין מחלוקת קרח, כדי להשמיענו שהקדוש ברוך הוא נתן "כ"ד מתנות כהונה בברית מלח לעולם"<sup>24</sup> – ומדוע צריך להוסיף כאן "בתוך בני ישראל"?

## ג. "שבט לוי" – כהנים ולויים

כן יש להבין: בפרשת עקב, שבה מדובר על שבט לוי כולו – "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט

(20) ל' האוה"ח שבעה ערה 5.

(21) שם, לא ובאוה"ח שם.

(22) בפסוק כ.

(23) וא"כ "בתוך בני" ה"ז מיעוטא, וכאילו כתוב "אף שהם בתוך בני".

(24) ל' רש"י בתחלת הענין – שם, ת.

(25) י, ח.

(26) שם, ט.

(27) יח, ב.

(28) שם, א.

(29) יז, ט.

(30) יח, א"ב.

# הוספה

## בשורת הגאולה

### כט.

דערביי קען נאך זיין די שאלה – ווי אַנדערע פרעגן: אפילו בשעת איך אליין טו מיין עבודה בשלימות, ביז אַז איך דערגרייך צו אַ דרגא וואָס מיין מציאות איז „יפוצו“ (תכלית הביטול) – וואָס העלפט עס, ווען „אתם המעט מכל העמים“, און אין דער וועלט אַרום זיינען פאַראַן שבעים אומות וועלכע זיינען אַ ריבוי עצום בכמות בערך צו דער כבשה אחת.

ובסגנון אחר: וואָס וועט די וועלט און וואָס וועלן די אומות זאָגן אויף דעם וואָס אַ איד טוט זיין עבודה פון „יפוצו מעינותיך חוצה“, ובמיוחד – אין ממחר זיין די גאולה האמיתית והשלימה, זיי פאַרשטייען דאָך ניט וואָס דאָס מיינט? ס'איז טאַקע גאָר אַ גרויסע און הויכע עבודה – אָבער מ'דאַרף זיך דאָך לכאורה רעכענען – טענה'ט ער – מיט דער וועלט!

איז דער ענטפער אויף דעם: די וועלט איז שוין צוגעגרייט, פאַרטיק! בשעת אַ איד וועט טאָן זיין עבודה כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה ווי דאָס איז אָנגעטאָן אין די כלים פון לבושי הטבע – וועט ער זען ווי דער עולם, טבע העולם און אומות העולם זיינען אים מסייע אין זיין עבודה.

... עאכונ'כ איצטער, ווען מ'האָט ניט כו"כ פון די אַלע מניעות ועיכובים [וכאמור לעיל, אַז אויך אין מדינה ההיא זיינען געוואָרן שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – אין דער וועלט אליין זעט מען די נסים ונפלאות וואָס קומען פאַר בפרט אין די לעצטע יאָרן [שנת נסים, און שנת אראנו נפלאות] – איז שוין הגיע הזמן, אַז הגם וואָס עס דאַרף זיין אַן ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות,

(1) ואתחנן ז, ו.

(2) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט, ב.

### ד. הרמב"ם: כל שבט לוי

ענין נוסף הטעון ביאור: הרמב"ם, בדרך ההלכה, מפרש שהפסוקים בפרשתנו ובפרשת שופטים אמורים לגבי שבט לוי כולו. ואלה דבריו<sup>31</sup>: כל שבט לוי מזהרין שלא ינחלו בארץ כנען... שנאמר לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי.. בארצם לא תנחלו... ולאחר מכן הוא אומר<sup>32</sup>, „ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל... מפני שהובדל... והוא ברוך הוא זוכה להם, שנאמר אני חלקך ונחלתך“.

אמנם מובן, שאין להקשות על הרמב"ם לפי פשוט הפסוקים. אך בכל זאת יש לעיין וללבן, מהו ההבדל בין דעת רש"י, המפרש את פשט הפסוקים, לבין דעת הרמב"ם, לפי דרך ההלכה?

### ה. שני אופנים בהבנת ההבדל בין הכהנים ללויים

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר, שאת ההבדל בין הכהנים לבין הלויים ניתן להבין בשני אופנים:

(א) הן הלויים והן הכהנים נעלים ונבדלים מכלל ישראל באותה צורה בכללות. אלא שבאותו אופן של הפרשה והבדלה, הכהנים מובדלים לה' יותר מאשר הלויים.

(ב) הכהנים והלויים מובדלים לה' באופן שונה לחלוטין אלה מאלה.

ההסבר לכך הוא:

הבדלתם של הכהנים נאמרת בתחלת פרשת תצוה<sup>33</sup>, „ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך...“ כהמשך למלאכת המשכן. לעומת זאת, הבדלת הלויים לעבודת המשכן מופיעה בתורה בפעם הראשונה בפרשת במדבר<sup>34</sup>. לאחרי הקמת המשכן. ואף בציווי נאמר<sup>35</sup>: „הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו“<sup>36</sup>.

(31) הל' שמיטה ויובל פ"ג ה"י.

(32) שם ה"ב.

(33) כח, א.

(34) א, נ ואילך, ג, ו ואילך.

(35) ג, ו.

(36) משא"כ הפסוקים שלפניו (שם א, נ ואילך) אינם

יוצא מכך, שלפי משמעותם הפשוטה של הפסוקים יש הבדל מהותי בעצם השרות בין הכהנים לבין הלויים:

הכהנים, שמשמעות המילה כהונה היא שרות<sup>37</sup>, נבחרו מלכתחלה כמשרתים לקדוש-ברוך-הוא במשכן, „לכהנו לי“<sup>38</sup>, „לקדשו לכהנו לי“<sup>39</sup>.

ואילו הלויים אינם במהותם משרתי ה' באופן ישיר, אלא „ושרתו אותו“. „מסייעין“<sup>40</sup> לכהנים – „זו היא השרות“<sup>41</sup>. יותר מכך: כל עבודותיהם במשכן גם אלו שאינן נראות בגלוי כסיוע לכהנים, מכונות „משמרת בני ישראל“<sup>42</sup>, ורש"י מפרש על כך „שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלויים באין תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרן“ – הלויים הם כשליחים שכירים של בני ישראל<sup>43</sup>.

כלומר, לפי פירוש רש"י בפשוטו של מקרא יוצא, שאת הכהנים הבדיל הקדוש-ברוך-הוא באופן שהוא ייעד אותם להיות משרתיו שלו. ואילו את הלויים הבדיל הקדוש-ברוך-הוא לכך שבני ישראל ישכרו אותם – „שהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי“<sup>44</sup>.

לעומת זאת, הרמב"ם בהלכות כלי המקדש<sup>45</sup> אומר „זרע לוי כולו הובדל לעבודת המקדש שנאמר<sup>46</sup> בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי“. לאחר מכן, בפרק אחר, אומר הרמב"ם<sup>47</sup>, „הכהנים הובדלו מכלל הלויים

הפרשה דעבודת הלויים כ"א פרט במנין הלויים, כהתחלת הפרשה (א, מט), אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם גו'... ולהעיר דגם הציוויים שנאמרו שם מדובר (בעיקר) ע"ד נשיאת המשכן, הורדת והקמת המשכן, תניית הלויים סביב לאהל מועד, שכן היו רק במשכן ולא מצות לדורות. (37) רש"י תצוה כח, ג. וראה פרש"י ויגש מז, כב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 19 ואילך.

(38) תצוה שם, א"ד.

(39) תצוה שם, ג.

(40) רש"י במדבר ג, ו.

(41) שם, ח.

(42) וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 12 ואילך שזהו ב' ענינים בעבודת הלויים, עבודה החיובית ועבודה בשמירה – שלילית. ע"ש בארוכה.

(43) רש"י במדבר שם, יב.

(44) רפ"ג.

(45) רפ"ד.

בני ישראל, אשר יש להם נחלה שניתנה להם מאת הקדוש־ברוך־הוא, וכן הכהנים, שעליהם נאמר „אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל“, הם כולם משרתי ה', ומשמעות הדברים היא שיש להם מציאות עצמית מסוימת.

לעומת זאת, הלויים<sup>72</sup> אינם חשים עצמם כלל וכלל כמציאות בפני עצמם, ואפילו לא כמציאות של קדושה, הם אינם אפילו מציאות של משרתי ה', אלא רק מסייעים לכהנים, כדי

(72) ראה תו"א בשלח סב, ג.

שהללו יוכלו לבצע את שירותם, וכן משמשים כשלוחים הנשכרים על ידי בני ישראל – ודוקא בעבודה זו של התבטלות מוחלטת<sup>73</sup>, נוצרת ההתקשרות וההתחברות האמיתית של ישראל עם הקדוש־ברוך־הוא – „ילוה אישי אלי“<sup>74</sup>.

(משיחות ש"פ קרח תשמ"ה,

ש"פ נצ"ו וכ"ט אלול תשד"מ)

(73) ראה ע"ז לקו"ש ח"ב (ע' 12 ואילך) – שדוקא בנדבת העצים, שאינם חלק מהקרבת עצמו רק הכשר קרבן (ובמילא אין להאדם ה„שביעת רצון“ שהוא פגול ה„ריח ניחוח לה“), וכל פעולתו היא רק שמסייע לאחר להקריב קרבנו) בא בגילוי יותר הביטול ומסנ"פ לה'.

(74) ויצא שם.

## לעילוי נשמת

הרה"ח הת' וכו' עוסק בצ"צ וכו' שד"ר

מייסד זעוד להפצת שיחות בארצה"ב

ומכון לוי יצחק בארה"ק ת"ו

הרב בנציון ב"ר כתריאל ע"ה

ש ש ט ו ב



נפטר ש"ק פ' קרח, ה' תמוז ה'תשל"ה

ומ"כ בהר הזיתים אשר בירושת"ו

ת' נ' צ' ב' ה'

ל' ל' ל'

המקדש" בכלל, והכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות<sup>49</sup>.

## ז. קביעת הכהונה והלויה לאחר מחלוקת קרח

מכך מובן בפרשתנו, שלאחר מחלוקת קרח, שבה היה ערעור על הכהונה<sup>50</sup>, ולאחריה היה צורך להציב מחדש את סדר הכהונה והלויה, יש גם בכך הבדל בין שיטת רש"י לבין שיטת הרמב"ם:

לדעת רש"י בפשוטו של מקרא, נקבעו הדברים באותו אופן כפי שהיו לפני כן: הכהנים הוזהרו „אתה ובניך... תשאו את עון כהונתכם“ („שאינה מסורה ללויים ותזהירו הלויים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם“), ולגבי הלויים נאמר – „וגם<sup>51</sup> את אחיך מטה לוי .. הקרב אתך וילוו עליך וישרתוך“<sup>52</sup>, וכך מפורטים בהמשך הפרשה ההבדלים בין עבודת הכהנים לבין עבודת הלויים, „אל כלי הקודש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימותו גם הם גם אתם“, אלא „ונלוו (הלויים) עליך“<sup>53</sup>.

ולעומת זאת, לדעת הרמב"ם לומדים מפסוקים אלו ש„כשם<sup>54</sup> שהלויים מוזהרין שלא לעבוד עבודת הכהנים<sup>55</sup> כך הכהנים מוזהרין שלא לעבוד עבודת הלויים, שנאמר<sup>56</sup> גם הם

לעבודת הקרבנות, שנאמר<sup>46</sup> ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים“. כלומר, שיטת הרמב"ם היא לפי האופן הראשון שהוזכר לעיל אותה הבדלה אצל הכהנים ואצל הלויים. וההבדל הוא רק אם לצורך עבודת המקדש, או לצורך עבודת הקרבנות.

## ו. ההבדל בין דעת רש"י לבין דעת הרמב"ם

לפי זה, ההבדל בין דעת רש"י, בפשוטו של מקרא, לבין דעת הרמב"ם בספרו היד החזקה, בדרך ההלכה, הוא בשני ענינים:

(א) לדעת רש"י יש בתורה הבדלה והקרבה לה' באופן מיוחד של הכהנים מתוך בני ישראל, בלי קשר להבדלתם בתוך שבט לוי כולו. ואילו לדעת הרמב"ם, יש תחלה הבדלה של שבט לוי כולו, כולל הכהנים, ולאחר מכן יש בהבדלה זו עצמה שלב נוסף „הכהנים הובדלו מכלל הלויים“<sup>47</sup>.

(ב) לדעת רש"י יש שני סוגים שונים של שירות: אצל הכהן השירות הוא ענין מהותי בו, זהו שמו – „כהן“ לשון שירות. שירות לה'. ואילו אצל הלוי השירות איננו (ישירות) לה', אלא שירות וטפל לכהנים – וילוו אליך, וענין השירות אינו ענין הכרוך בעצם מהותו, אלא הוא שכיר לכך.

לעומת זאת, לדעת הרמב"ם נכללים שניהם באותו סוג כללי של שירות<sup>48</sup>, וההבדל ביניהם הוא רק בכך ש„זרע לוי כולו מובדל לעבודת

(46) דה"א כג, יג.

(47) להעיר מהשקט"ס האם יש בכהן מקדושת לוי. ולכאורה י"ל שזה שייך לפלוגתת רש"י והרמב"ם שבפנים. וראה חקרי לב או"ח סי' לה. ולקמן בפנים. ואכ"מ. ולהעיר מצפ"ע מדה"ת בסופה (ע' 182) ובכ"מ, שמבאר דפליגי גמ' דידן וירושלמי אם כהן שנעשה חלל אם יש עליו שם לוי. וראה צפ"ע עה"ת פרשתנו יח, כא. וש"נ.

(48) ולהעיר משו"ע אדה"ו או"ח סק"ח ס"י (וש"נ) דמה שנוהגים שהלוי יצוק מים על ידי הכהנים כדי שהכהנים יוסיפו קדושה על קדושתם. וראה שם סי"א בלוי ת"ח וכהן ע"ה, „ואין בזה איסור משום ולוול תורתו כיון שאינו משרת את הכהנים דרך חק ומשפט כהונה אלא מתכין להוסיף קדושה כו"ל.

(49) בכללות החילוק בין כהן ולוי – ראה בסגנון אחר לקו"ש ח"ח [המתורגם] ע' 209 ואילך. ח"ט ע' 316 ואילך. ועוד.

(50) לשון רש"י פרשתנו יח, ח.

(51) זה על הכהן לעשות.

(52) יח, א"ב ובפרש"י.

(53) ג"ד. ע"ש בפרש"י.

(54) שם פ"ג ה"י.

(55) וי"ל שיש חילוק עקרי בין אזהרה זו לאזהרת שוער שלא ישיר כו' בלויים גופא (ערכין יא, ב. ספרי פרשתנו יח, יג. רמב"ם שם פ"ג ה"י) – ומהם: (א) עבודות דכהנים או דלויים – אחד בעבודת ה' זו (ואולי י"ל דעד"ו הוא הישראל שבמעמד\*) – משא"כ שוער ומשורר דרך אסור (לא מטעם זרות). (ב) החפצא אחרת – מקדש או קרבן. ועוד. ולהעיר מצפ"ע (המלוקט) על ס' עבודה שם. ואכ"מ.

(56) פרשתנו שם, ג.

(\*) ולהעיר מהשקט"ס במנ"ח מצוה שפט (הובא לקמן הערה 460).

גם אתם". כי אמנם, הכהנים הובדלו מלכתחלה ביחד עם שבט לוי כולו, אך כיון שהבדילו אותם בהבדלה מיוחדת גם מתוך כלל הלויים, אסור להם לבצע את עבודת הלויים.

וזאת רק לפי דעת הרמב"ם, שלגבי שניהם חל אותו סוג של שירות. ואילו לדעת רש"י, בפשוטו של מקרא, יש לומר שאין אנו מוצאים שהכהנים מוזהרים שלא לעבוד את עבודת הלויים<sup>57</sup>, כי אין זה אותו שירות, המושג "שירות" אצל הלויים שונה במהותו לחלוטין, בדומה לנאמר בגמרא<sup>58</sup>, "דלא מינה" לא מחריב בה"<sup>60</sup>.

#### ח. המתנות – בהתאם לשירות

לפי זה מובן שכל אחד נוקט בשיטתו גם בהמשך פרשת מתנות הכהונה, כאשר אומרת התורה לגבי הכהונה שהיא "ברית מלח עולם":

לדעת רש"י, בפשוטו של מקרא, נאמר ענין זה, "אני חלקך ונחלתך", רק לכהנים, שמשום שמהותם היא שירות לה', לפיכך גם לגבי המתנות, הם מקבלים אותן באופן של "אני חלקך..." – "משולחן גבוה קא זכו".

ואילו הלויים, שאינם "משרתי ה'", ממש, אלא "וילוו עליך וישרתוך" והם שליחים של בני ישראל, לכן גם מתנותיהם אינן באופן של "אני חלקך ונחלתך", אלא מסוג של מעשר "חלף עבודתם"<sup>61</sup>.

(57) וראה חקרי לב שם בתחלתו.

(58) זבחים ג, א ובפרש"י שם. שם, ב.

(59) משא"כ בשוער ומשורר (הערה 55) את"ל דגם עפפשי"מ – אסור.

(60) להעיר (ע"ד ההלכה) ממנ"ח (מצוה שפט) דאזהרה זו שלא יתעסקו הלויים בעבודת כהנים וכן להיפך. אינו רק בשני המשפחות כהנים ולויים כו' אבל ישראלים אינם בכלל באזהרה זו וישראל ששורר או שוער לא מצינו איסור כלל. וצ"ע הרי ישראל ששורר או שוער ה"ה זר ובמיתתו זכו, וכמפורש בערכין שם (ובפרש"י שם).

(61) להעיר דגם להדיועות ע"ד ההלכה דגם בכהנים הוי "חלף עבודתם" (ראה אור ורוע ח"א סק"ג. ועוד) – שאני כהנים מלויים, דבוליים ה"ו מה שישאל שוכרים אותם ונותנים להם מעשר חלף עבודתם, כלשון רש"י בפ' במדבר (כנ"ל בפנים ס"ה); משא"כ בכהנים ה"ו מה שהקב"ה נותן להם חלף עבודתם לה'. וראה לשון רש"י ערכין לד, א ד"ה הכא ברשותו. וראה די אפרים י"ד ס"ה סא ס"ט. שו"ת בית יצחק סי"ג אות יד. ועוד. ואכ"מ.

לעומת זאת, לדעת הרמב"ם, שהכהנים והלויים מובדלים ביחד לעבודה – "זרע לוי כולו מובדל" מלכתחלה, ורק לאחר מכן "הכהנים הובדלו מכלל הלויים" –

גם הלויים נכללים בשירות לה', ולכן גם הם נכללים ב"אני חלקך ונחלתך".

#### ט. הסבר הפסוקים שבחומש דברים

לפי זה מובן גם לגבי הפרשיות במשנה תורה, בפרשת עקב ובפרשת שופטים, שההבדל בין רש"י לבין הרמב"ם, הוא בהתאם לפירושיהם לפני כן:

לדעת הרמב"ם, נכללים גם הלויים בפרשה של "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט לוי" שבפרשת עקב, וב"לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי" שבפרשת שופטים<sup>62</sup>, כי ההבדלה לה' כוללת את שבט לוי כולו.

לעומת זאת, לפי פירוש רש"י, בפשוטו של מקרא, הרי כיון שבמקומות הקודמים, בפרשת במדבר ובפרשתנו, מובן בפשוטו של מקרא שיש הבדל בין סוג השירות של הכהנים ושל הלויים, אין לומר, שבפסוקים האמורים "בעת ההיא..." ו"לא יהיה לכהנים...", המופיעים בחומש דברים משנה תורה – אשר כשמו כן הוא, שתוכנו ענינים ששנה משה לישראל – תחדש התורה חידוש מהותי לגבי הכהנים והלויים, ולכן מסביר רש"י שמדובר כאן באופן כללי, והמילים "ה' הוא נחלתו" אמורות בעיקר לגבי הכהנים.

ועוד יש לומר, שלפי רש"י שני הפסוקים המופיעים בפרשת עקב עוסקים בשני ענינים שונים:

"בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה" – התורה מצרפת יחדיו את הלויים נושאי ארון ברית ה' ואת הכהנים –

(62) ראה רמב"ם שם ה"ב (מערכין יא, א) "שנאמר (שופטים יח, ז) ושרת בשם ה' אלקיך ככל אחיו הלויים, אי זהו שירות שהוא בשם ה' הוי אומר זו שירה". אבל בפרש"י שופטים שם (ו"ו). מספרי ע"פ דקאי על כהן ולא לוי ד, יצאו לויים שאין ראוי לשירות".

"לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו" משום שאין מדובר כאן על עצם השירות של הכהנים. ומסיבה זו יובן יותר<sup>63</sup> פירוש רש"י על הפסוק הראשון, שהמשמעות של "לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו" היא "נשיאת כפים"<sup>64</sup>, ואין הכוונה לשירות ולעבודה במקדש שזהו עיקר תפקידו.

ובפסוק השני "על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו ה' הוא נחלתו כאשר דבר ה'" מפרש רש"י, שזהו ענין בפני עצמו: "לפי שהובדלו לעבודת מזבח". שזהו עיקר השירות של הכהונה – ולכן נאמר כאן: "ה' הוא נחלתו"<sup>65</sup> – "נוטל פרס מזומן מבית המלך".

#### י. נחלת הכהנים והלויים

לפי כל האמור לעיל יש להסביר על פי פירוש רש"י את ההבדל בפסוקים שבפרשתנו בין הכהנים ללויים, שלגבי הכהנים נאמר "אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל", ואילו לגבי הלויים נאמר, לכאורה, להיפך "בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה" – וזהו ההבדל בין נחלת הכהנים לבין נחלת הלויים:

נחלתם של הכהנים היא "בתוך בני ישראל" – באותו אופן שיש לבני ישראל נחלה, וביחד אתם: כשם שהקדוש-ברוך-הוא נתן לישראל נחלה – ארץ ישראל, כך הוא נתן חלק ונחלה לכהנים את "כל תרומות הקדשים אשר ירימו בני ישראל לה"<sup>66</sup>.

ואילו הלויים לא קבלו מהקדוש-ברוך-הוא נחלה באופן ישיר, כפי שקבלו בני ישראל את

(63) אע"פ שבלאה"כ מוכרח מדכתיב "ולברך בשמו". אבל ראה הערה הבאה.

(64) שמוה שרש"י העתיק בהד"ה לא רק התיבות "ולברך בשמו" אלא גם "לעמוד לפני ה' לשרתו" משמע, דמפרש גם תיבות אלו על נשיאת כפים (או, דהעיקר כאן הוא נשיאת כפים). ועצ"ע.

(65) אלא די"ל, שמכיון שעל הלויים נאמר "ושרתו אותו" שהם מסייעים לכהנים – בעבודת המזבח, לכן בכללות הרי גם הלויים נכללים בפסוק הב' "ע"כ לא ה' ללוי גו' ה' הוא נחלתו". אלא שהכתוב מסיים, "כאשר דבר ה' אל לוי", והכוונה לכאורה להפסוק שבפרשתנו בנוגע לכהנים. וצ"ע למה לא פירש זה רש"י על פסוק זה (בפ' עקב), כ"א לאחרי זה בפ' שופטים יח, ב (בסופו).

(66) פרשתנו יח, יט.

ארץ ישראל לנחלה, אלא הקדוש-ברוך-הוא ציוה שישראל יתנו לבני לוי שכר "חלף עבודתם". ואת זאת מדגישה התורה, ש"ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה" – נחלתם אינה ביחד ובאותו אופן שקבלו ישראל נחלה<sup>67</sup>.

#### יא. ההתקשרות האמיתית – התבטלות

מ"ינה של תורה" שבפירוש רש"י:

הרמב"ם אומר<sup>68</sup>: "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש... אשר נדבה רוחו... לעמוד לפני ה'... הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו".

מכך מובן גם לשיטת רש"י, לגבי מהותם של הכהן והלוי, שאצל כל אחד ואחד מישראל יש בעבודה הרוחנית הן דרגה של כהן והן דרגה של לוי. וכיון שלעתיד לבוא הלויים יהיו כהנים, ויהיו נעלים מכהנים<sup>69</sup>, מובן, שגם בזמן הזה יש מעלה מיוחדת בלוי על פני הכהן.

ויש לבאר לפי האמור לעיל: לוי הוא מלשון ילווה התקשרות והתחברות<sup>70</sup> – דביקות בה<sup>71</sup>. מצד שני, אומרים "וילוו עליך וישרתוך", שהם משרתים לכהנים ומסייעים להם. וכן הם שלוחים של בני ישראל, לשרת במקומם.

ולכאורה, כיצד מתיישבים שני הענינים יחדיו, והרי כיון שמהותם היא התקשרות והתחברות לה', הם היו צריכים להיות ככהנים, משרתי ה', לקדשו לי, נתקדש קדש קדשים?

אלא, ההסבר לכך הוא, שהיא הנותנת: עבודת ה' האמיתית היא כאשר אין נחשבים למציאות עצמאית כלל וכלל.

(67) וגם המ"ח ערים שניתנו ללויים – ע"פ פשוטו של מקרא אינן נחלה להם בתוך בני, כ"א כלשון הכתוב (מסעי לה, ב"ג) ונתנו ללויים נתחלת אחוזתם ערים לשבת גו' והיו הערים.. לשבת (ראה אה"ח שם). וראה רמב"ן פרשתנו בסופה.

ע"ד ההלכה – ראה ירושלמי מע"ש פ"ה ה"ט. ובארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 93 ואילך. וש"נ.

(68) בסוף הל' שמיטה ויובל. וראה לקו"ש ח"ח ע' 345 ואילך. ח"ח [המתורגם] ע' 211. וש"נ.

(69) תנא פ"ג, מ"ל' להאריז"ל (יחזקאל). וראה בארוכה לקו"ש פרשתנו נד, סע"ב ואילך.

(70) מ"ש בפ' ויצא (כט, לד).

(71) ראה תו"א ויחי מה, סע"ב ואילך. ובכ"מ.